

BENEDEK ISTVÁN GÁBOR

ARTÚR

Egy pesti orvos
politikai kalandjai

REGÉNY

BIG

A regény – a szerző huszadik könyve – egy kiváló orvos, pontosabban belgyógyász-pszichiáter életéről, de tágabb értelemben a huszadik század elképesztő irracionális muszájairól szól.

Fábíán Artúrt, a lobogó hajú szegedi egyetemistát, Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas rektor-professzor tanítványát a század viharai először a jugoszláviai Bor kő- és rézbányájában szorítják rabszolgamunkára, majd a partizánok fogságába kerül, ahol önkéntese lesz az antifasiszta harcoknak. Később a katonai kórház sebészének segédjéből Tito kezelőorvosává emelkedik. Ebből aztán Rákosi Magyarországon csak baja származik.

Megpróbáltatásai után végül – ez már a kádári idő – megbízzák egy elmekórház speciális osztályának vezetésével. Ide hozzák be a túlságosan elfáradt, idegileg összeomlott pártvezetőket, a kormány egyik-másik tagját, vállalati csúcsvezetőket, sőt még egy egyházi főméltóságot is. A kivételes betegeket persze az állambiztonság kivételes erővel ellenőrzi. Hamar kiderül: mindenki figyel mindenkit, és jelent...

A rendkívül kalandos életút izgalmas állomásai megállíthatatlan folyamként bontakoznak ki a regény lapjain. Fábíán Artúr különleges sorsa végül váratlan tragédiába torkollik, de ez a könyv mégsem szomorú, pesszimista. Sőt! Derűvel, reménységgel, humorral, s persze finom iróniával szól azokról az évtizedekről, amelyek meghatározták egy generáció sorsát.

2490 Ft

Benedek István Gábor

ARTÚR

Egy pesti orvos politikai kalandjai

Regény

HÁTTÉR KIADÓ
Budapest
Alapítva 1987-ben

A könyv megjelenését támogatta
a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
és
a Magyar Fejlesztési Bank Zrt.

A borítót tervezte:
Fábián György

A címlapfotót készítette:
Villányi András

© Benedek István Gábor, 2010
© Háttér Kiadó, 2010

ISBN 978 963 9365 93 3

Kiadja a Háttér Kiadó
Alapítva 1987

www.hatterkiado.hu

hatterkiado@hatterkiado.hu

Szerkesztette: Csibra István

Felelős kiadó: Káli Diána ügyvezető igazgató

Készült a mondAt Kft. nyomdájában

www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

*A szerző hálás szívvel köszöni
dr. Harmati Lídia,
illetve Kulcsár István
újságíró szakmai segítségét.*

Hajduska a vacsora előtti gyülekezéskor közölte, hogy váratlanul eljön közéjük az SZKP dnyepropetrovszki pártbizottságának titkára, egyben az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottságának tagja, az Ukrán Legfelső Tanács tagja. És itt lesznek a város egyetemein tanuló magyar diákok is, tizennégy fiatal.

Az étterem különtermében fehér damasztabrosszal terítettek. Virágok, pompás porcelánkészlet, csillogó evőeszközök és sok csiszolt pohár. Az ünnepélyes csend után a szálloda igazgatója köszöntötte a magyar vendégeket, kifejezve örömét, hogy a jeles delegációnak az ő szállodájuk adhat otthont. Majd átadta a szót a fasizmus elleni harcban hősi helytállást tanúsító Dnyeper-parti város pártbizottsága első számú vezetőjének. Csak a jelenlévő szovjet emberek viselkedésén, arckifejezésén látszott, milyen kivételes esemény és megtiszteltetés részesei. Hajduska a tolmácsolás tisztét átadta az egyik itt tanuló magyar diáknak, aki külön köszöntötte honfitársait.

Artúr álmában sem gondolta, hogy történelmi pillanatnak lesz részese. Pedig ez esett meg vele.

– Elvtársak! – kezdte a városi párttitkár. – Önök lassan egy hete, hogy úton vannak, élvezik a szovjet nép meghitt, baráti vendégszeretetét. Ezalatt az önök hazájában, elsősorban a Budapest nevű fővárosban érthetetlen események történtek. Egy olyan politikai csoportosulás vette át a hatalmat, amely elárulta saját kormányát, belső államrendjét, a szocializmus és a kommunizmus ügyét. Vagyis megtagadta nemzetközi erős mozgalmunk vívmányait, hitszegő módon széttépní készül a Szovjetunióval kötött barátsági szerződéseit, és nekünk most úgy tűnik föl,

tányérokat nézték, miközben ezernyi kérdés forrt mindenki-
ben.

Artúr szobatársa, Török Norbert, aki az imént a haza-
telefonálás felől érdeklődött a dnyepropetrovszkiaktól,
végül nem bírta tovább. Úgy érezte, neki a leves után, de
még a fő fogás előtt, mondania kell valami fontosat.

– Bevallom, elvtársak – kezdte –, nagyon felzaklatott a
hír. Meg vagyok döbbenve. Nem tudom elképzelni, mi
történt odahaza... Nyilván van otthon gond, baj bőven,
de ezek mind-mind olyan nehézségek, amelyeket a mi
pártunk, ahogyan eddig is, meg tud oldani. Most is jó
aratás után vagyunk, megtermeltük az ország kenyereit.
Az iparban, a mi bányáinkban is nyugodtan folyik a
munka, rendben van az export, így el nem tudom képzel-
ni, milyen otthoni hír indította az SZKP városi titkárát
arra, hogy azt mondja, amit hallottunk. Hacsak az nem,
amiről a Szabad Európa, az amerikai imperialista pro-
paganda olyan régen beszél. Hogy a pártvezetésben fel-
ütötte a fejét a széthúzás, az árulás. És a szocializmus
elleni erők, tudjuk ezt régről, kihasználnak, felnagyítanak
minden hibát. Igen, igen, és most ösztüzet zúdítanak a
mi szeretett hazánkra.

Kis szünetet tartott.

– Elvtársak, én azt mondom: vendéglátóink jóvoltából
mi itt és most az Isten tenyerén vagyunk. És akkor is így
van ez, ha valamelyest módosul az utazási programunk.
De mi sem ebben a városban, sem az üdülőben, ahová
megyünk, ne feledjük egyetlen pillanatra sem, hogy feles-
küdtünk pártunk és a szocializmust építő Magyarország
egységére, szilárdságára!

És bár nem tudta kimondani a vendéglátó város,

Dnyepropetrovszk nevét, s mindig megkerülte azt, beszédét megfelelő lendülettel fejezte be:

– Barátaim, legyünk hűségesek a munkásosztály, a nemzetközi proletár internacionalizmus hitvallásához, és biztosítsuk erről vendéglátóinkat is! Most pedig jó étvágyat!

A magyarok, hiába kínált a szállodai vendéglő ízletes dnyeperi vegyes haltalat, étvágytalanul piszkálták az ételt. Hajduska közben kiment a recepcióhoz, és egy Pravdával tért vissza. A sajóvadászaiak csöndben ültek, amíg a készséges és lelkes idegenvezető átlapozta az újságot.

– Elvtársak – szólt csalódottan –, a Pravdában egy szó sincs Magyarországról. Ha meg így van, más újságban sem találunk beszámolót, közleményt, tájékoztatást az otthon történekről. Tehát fogyasszuk el ezt a csodás halkölteményt jó étvággal. A gond pedig maradjon holnapra.

A dnyepropetrovszki egyetemen tanuló magyar diákok képviselője is szót kért. Az idősebb hallgatók közül való volt, ennélfogva igen megfontoltan beszélt.

– Nekünk sincs hírünk otthonról – kezdte. – Csak azt tudjuk, hogy mi, diákok, magyar fiatalok, alakuljanak bármiként a dolgok, nem engedjük, hogy eluralkodjon sorainkban a zavaros otthoni események hangulata. Ígérhetjük, minden erőnkkel, befolyásunkkal azon leszünk, hogy hűek maradjunk a szocializmushoz. Mi tudjuk, miként éltek a szüleink a régi rendszerben, miként azt is tudjuk: mi, fiatalok mit kaptunk, kapunk a mi pártunk vezette szabad társadalmi rendszertől. Két dolgot szeretnék bejelenteni: holnap reggel felhívjuk a moszkvai nagykövetségünket, és híreket, sőt útmutatást kérünk. Önök-

kel kapcsolatban pedig ígérjük, hogy az üdülőben azonnal jelentkezünk. És mi, itt tanuló magyarok készséggel felajánljuk a segítségünket. Ha kell: tolmácsolunk, kísé-
rünk, ügyintézőnk. Nekünk, magyaroknak, kivált, ha baj van, segítenünk kell egymást, össze kell fognunk!

Az étteremben vacsorázók tapsoltak.

A hangulat azonban pocsék maradt. Nemcsak enni nem volt kedvük a sajóvadásziaknak, hanem inni sem. Valaki javasolta, menjenek sétálni, nézzék meg az éjszakai Dnyepropetrovszkot.

Az ötlet nem bizonyult sikeresnek. Október legvége volt, és nemcsak hűvös szél fújt a folyó felől, hanem az utcák is sötétek voltak. Nem akadt kivilágított kirakat, étterem, presszó pedig sehol nem volt nyitva. Csak néhány autót láttak, főleg taxikat.

Artúr az úton már többször váltott néhány baráti, nem hivatalos szót egy köpcös, alacsony vajúrral, aki a Sajóvadászi melletti települések egyikéről, Alsógyurisról járt be a bányába. Vidám fickó volt ez a Rejtő Lajos, ízes táj-
szólással beszélt; az ilyesmit Artúr mindig kedvelte. Most együtt fagyoskodtak, sőt egyre jobban, amikor már haza-
felé tartva éppen az Inturiszt szálló előtti téren vágta át.

– Az a helyzet, doktor elvtárs, az életem most fordulópont előtt áll. Lehet, hogy mire hazaérünk, a diósgyőri NB I-es csapat kikér a sajóvadászi Vörös Bányásztól, amely csak harmadosztályú csapat, és akkor én bekerülök az élvonalba. Gondolja meg! Óriási előrelépés ez nekem.

– Ilyen remekül focizik? – kérdezte Artúr.

– Hála Istennek, jól megy. Örököltém. Az apám is játszott, de csak a falujában. Ha Diósgyőrben megállok a helyemet, véglegesítenek. A próbaidő egy év, és akkor

felköltözünk Miskolcra, a csapat segít lakáshoz jutni. A felségem varrónő, biztosan kap állást.

Aztán azt kérdezte, hogy ez az otthoni izé vajon keresztelheti-e a terveit.

– Nem tudom, Lajos – felelte Artúr komolyan. – Én csak arra gondolok, hogy ez a szovjet titkár aligha szólt volna ilyen hosszasan a magyar történeésekről, ha nem volna nagy a baj.

– Mi lehet? Felkelés? Ruszkik elleni lázadás? De ki vezeti ezt a mozgalmat?

– Nem tudom. Ahogy otthon magát csak a bányá és a foci érdekli, engem a kórház. Sok a beteg, nagyon sok, vagyis nem jut időm még újságolvasásra sem. Bizonyos okok miatt meg nem is érdekel. Ezért nem felelek bővebben magának, nem másért. De, kérem, Lajos, orosz szavakat, kifejezéseket még véletlenül se használjon! Az ilyesmit itt félreérthetik. Megígéri nekem?

– Jaj, doktor elvtárs, persze, hogy megígérem! Van nekem magamhoz való eszem! A fiúkkal az öltözőben, a pályán is tartjuk a szánkat. De ha itt most megtud valamit, kérem, szóljon!

Fent a szobájukban, már lefekvéshez készülődve, Török Norbert is megkérdezte tőle, hogy mit csináljanak majd az üdülőben?

– Mondd csak, doki, hogyan kell üdülni? Én még sohasem üdültem.

– Biztosan lesz ott orosz szauna. Gőz. Meg fürdő. Aztán sétálunk nagyokat, olvasunk. Kártyázunk, tornázunk.

– Hát nem örület? – lázongott Török. – Itt vagyunk a világ legérdekesebb országában, és csak egy vacak kis üdülőt láthatunk!

– A végén mondj bírálatot. Az előadás után tapsolj, vagy fütyülj! – nyugtatta Artúr. – Mert hátha különös gyönyörűségek várnak ott ránk.

– Ugyan már! – intette le a pártbizottsági munkatárs. – Mi abban az üdülőben foglyok leszünk, túsok. Amíg az a magyarországi mit tudom én micsoda a helyére nem rázódik. És addig nem mehetünk sehova, és hozzánk sem jön senki. Izolálva leszünk. Pedig mennyi mindent láthatnánk itt! Csodákat, szépséges dolgokat, akár a tengert is! De mi abban az üdülőben rabok leszünk!

Artúr nem akart az emlékeiből idézni. Mert ő aztán tudta: mi a börtön, a bezártság. A reménytelenség, a szorongás, a tehetetlen kiszolgáltatottság. A négy fal, ami után már Recsk is a megváltás, a mozgás öröme, a napfény, a szabad felhők látványának szépsége. Most újra megsejtette a viszonylagosság értelmét, ami a boldogság lényege és titka. Amikor a dolgokat összemérheti, a hasonlításban pedig fölállíthatja a maga sorrendjét.

Inkább arra gondolt, hogy a hír, az otthoni események, s a velük járó bizonytalanság, a várható és kiszámítható fordulatok vajon mennyire rázzák, rázhatják meg a csoport tagjait? Milyen indulatok támadhatnak a lelkekben, s ez mennyire erősítheti köztük az összetartozást, a szolidaritást? Akárhogy is, tisztázni kell: mi történt?

Rossz előérzettel aludt el.

A gyors reggeli után már indult is a szálló előtt várakozó autóbusz. Hajduska elszaladt egy friss újságért, de a Pravdában még csak utalást sem talált Magyarországról. A „szocialista országok” rovat is mintha szándékosan kerülte volna a magyar témát. Artúr most már csak az üdülő rádiójában bízott.